

- [Πρωτοσέλιδα](#)
- [Προσεγγίσεις](#)
 - [Αντιφωνικά](#)
 - [Ισοκράτημα](#)
 - [Βιβλιοδρόμιο](#)
 - [της Εικόνας ο Λόγος](#)
 - [Ζωγραφικές Κρίσεις](#)
 - [Φωτογραφήματα](#)
- [Web TV](#)
 - [Web Radio](#)
 - [Αποκλειστικές Συνεντεύξεις](#)
 - [Εικαστικά Αφιέρωματα](#)
 - [Εικόνων Ωδές](#)
- [Ιστολόγια](#)
- [Αυτο-Παρουσίαση](#)
 - [Editorial - Προλογικό](#)
 - [Όροι Χρήσης](#)
- [Επικοινωνία](#)

Ελληνικός Πολιτισμός, Οντολογία Προσώπου, Τόπος: Μοναχική και Μοναδική πορεία

Published: Friday, 05 February 2010 08:00 | [Email](#) | Hits: 2595

του **Δρ. Δημήτρη Κ. Γερούκαλη***

Η κοινωνική διάσταση του χρόνου. Με αφορμή το Περί χρόνου δοκίμιο του NORBERT ELIAS.

“Οι άκαρπες προσπάθειες επίλυσης ενός τόσο απλού κατά βάση προβλήματος, όπως αυτό του χρόνου, δείχνουν ανάγλυφα τα επακόλουθα της λήθης του κοινωνικού παρελθόντος. Όποιος το διατηρεί στη μνήμη του, έχει το γνώθι σαυτόν. [...] δεν θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε ούτε τον εαυτό μας ούτε τις δυνατότητες που μας επιφυλάσσει το μέλλον, εάν δεν καταφέρουμε να εντάξουμε στη γνωστική μας παρακαταθήκη την πορεία ακριβώς που μας οδήγησε από το παρελθόν στο παρόν”. Norbert Elias, Περί χρόνου.

Η ενασχόληση με τον πολιτισμό και την ταυτότητα της Κω δυστυχώς δεν προέκυψε ως πρωτογενής ανάγκη, αλλά μέσα από την παρακμιακή (οικονομικά, κοινωνικά) πορεία του μοντέλου οικονομικής (τουριστικής) αναπτύξεως που ίσχυε και ισχύει στην Κω. Συνειδητοποιούμε, με αργό ρυθμό, ότι νέα μοντέλα οικονομικής αναπτύξεως πρέπει να αναδειχθούν και να επικρατήσουν. Αυτό σημαίνει επαναπροσδιορισμό της σημασίας των τοπικών πόρων (φυσικών, πολιτιστικών), παραγωγή ιδιότυπων προϊόντων, δημιουργία ξεχωριστής εικόνας προϊόντων. Μας ενδιαφέρει η παραγωγή προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία, επειδή έχουν ενσωματώσει κεφάλαιο και εξειδικευμένη εργασία και η ανακοπή παραγωγής προϊόντων με χαμηλό κόστος παραγωγής, εξαιτίας της χρήσεως δωρεάν πόρων (π.χ. παραλίες, μνημεία, τοπία) με ανειδίκευτο προσωπικό.

ΚΩΣ, Παρόν και μέλλον

Με την κρίση της νεωτερικότητας, του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού, η μάζα, οι πολίτες καταφάσκουν τον δικό τους ψυχικό κόσμο και τις δικές τους αξίες. Απουσιάζει η ιστορική δραστηριοποίηση της μάζας, καθώς και το άνοιγμα του πνευματικού της ορίζοντα.

Έτσι η μάζα παρουσιάζεται σαν ένα παθητικό, αϊστορικό υλικό, ένα “πράγμα”, πάνω στο οποίο ασκείται η κυρίαρχη θέληση της εξουσίας. Είναι έτσι μια κοινωνία με στερεωμένες τις πηγές της ψυχικής της ζωής και ανήμπορη να δώσει στη μορφή του ανθρώπου την πληρότητα αυτή που μόνη μπορεί να ικανοποιήσει την επιτακτική ανάγκη του ανθρώπου να δει τον εαυτό του σαν μια ολότητα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πλειοψηφία των πολιτών περιμένει από μία νέα πολιτική κατευθύνσεις, ερμηνευτικούς κώδικες, ερμηνευτικά σχήματα της πραγματικότητας, βεβαιότητα, συνέχεια και διάρκεια.

Οι πολίτες επαναδιαπιστώνουν ότι χωρίς τους πολιτικούς, ιδεολογικούς και γνωστικούς χάρτες δεν μπορούν “να βαδίσουν μέσα στην κοινωνία και μέσα στην ιστορία”. Είναι σαν να κινούνται σε μία άγνωστη πόλη χωρίς τον χάρτη της.

Οι χάρτες της ιδεολογίας και της πολιτικής είναι μηχανισμοί περιορισμού της πολυπλοκότητας, των πολλών προκλήσεων, απειλών, μηνυμάτων που δέχονται. Με αυτούς μπορούν να προδιαγράψουν τον χώρο της κοινωνίας και της ιστορίας, τις ιεραρχήσεις, τις προτιμήσεις, τις προτεραιότητες, να θέτουν όρια, να καθορίζουν στάδια και στρατηγικές.

Στις σημερινές συνθήκες της παγκοσμιοποίησης, ο ανταγωνισμός και η συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν διεξάγονται δια μέσου των επιχειρήσεων, αλλά δια μέσου των περιφερειών και των πόλεων.

Στο βαθμό που η πόλη και οι περιφέρειες μπορούν να προσφέρουν υποδομές και υπηρεσίες, λειτουργικές και ποιοτικές, μπορούν να γίνουν χώροι κοινωνικών δράσεων και υποστηρίξεως της ανθρώπινης παρουσίας..

Η ικανότητα αυτή εξαρτάται και από έναν καθοριστικό συντελεστή, την αισθητική ποιότητα του φυσικού, αστικού και αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος και τοπίου.

ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΠΩΣ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΖΟΥΜΕ; ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΟ ΕΠΕΚΕΙΝΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Συχνά διατυπώνεται η αγωνία, με κύρια αφορμή τα ναρκωτικά στη ζωή μας, τις συλλήψεις χρηστών ναρκωτικών ουσιών, την ασυδοσία ή / και “ασυλία” των διακινητών και εμπόρων, τους θανάτους από τη χρήση ναρκωτικών ουσιών και τίθενται ερωτήματα “αμείλικτα”.

Ερωτήματα όπως “τι κάνουν οι άλλοι”; (συνήθως, λόγω της μεταθέσεως του προβλήματος, η πλειοψηφία όσων εκφράζουν την αγωνία, απαιτούν από τους άλλους, ειδικώς και γενικώς, να κάνουν κάτι), καταγγελίες για την απραξία των άλλων (πολιτικών, κοινωνικών φορέων,

υπηρεσιών). Ακόμα και όταν υπάρχει οργανωμένη παρέμβαση, τότε, για να μπορεί να ασκηθεί κριτική την παρακάμπτουμε ή την μειώνουμε, ώστε να εξαπολυθούν οι μύδροι κι όλων των άλλων.

Δεν είναι μόνον τα ναρκωτικά το σοβαρό πρόβλημα της εποχής μας. Η βία, η ομοφυλοφιλή διάλυση της οικογένειας, η τυφλή πορεία του ανθρώπου, το δικαίωμα (εγωιστικό δημιούργημα του διαφωτισμού και της νεωτερικότητας), η απουσία του ιερού από τη ζωή μας είναι παράλληλες, δραματικές εκφάνσεις της ζωής μας, με κοινό παρανομαστή τον εκτροχιασμό του σύγχρονου ανθρώπου από το “κατ’ εικόνα προς το καθ’ ομοίωση”.

Στην εποχή μας έχει δαιμονοποιηθεί η συμπεριφορά και ερμηνεύεται ως διαταραχή ή ως πάθηση.

Σύμφωνα με την “πολιτική ορθότητα” (η πλέον φασιστική νοο-τροπία του παρόντος αιώνας) ο σύγχρονος άνθρωπος δεν υποπίπτει σε λάθη, γιατί οποιαδήποτε (παρεξηγήσιμη ή λαθεμένη) συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα κάποιας “αρρώστιας” (και αυτό περιλαμβάνει ατομικές και συλλογικές συμπεριφορές εξασφαλίζοντας έτσι την δικαιολογία και τη συγγνώμη).

Κλασικά παραδείγματα από τον τεμπέλη, κακό ή ανεπαρκή μαθητή, ο οποίος “χαρακτηρίζεται” ότι πάσχει από υπερκινητικό σύνδρομο ή δυσλεξία, μέχρι τους “ψυχικά τραυματισμένους” σύγχρονους ανθρώπους.

Γιατί πράγματι ο σύγχρονος άνθρωπος είναι ένα αδύναμο, φοβισμένο ανθρωπάκι, τίποτα περισσότερο από το άθροισμα των ψυχικών τραυμάτων του.

Ποιο είναι το “τραύμα” του σύγχρονου ανθρώπου; Ο,τιδήποτε κάνει τον άνθρωπο δυστυχημένο για κάποια περίοδο της ζωής του.

Παλαιότερα τις δύσκολες περιόδους της ζωής μας τις αντιμετωπίζουμε με ανασυγκρότηση, αναδιατύπωση ιεραρχήσεων και αναγκών και πολύ προσπάθεια. Σήμερα, ο σύγχρονος άνθρωπος, δηλώνει “ψυχικά τραυματισμένος” και εξασφαλίζει το αναγκαίο συγχωροχάρτι για όλη τη συμπεριφορά του, ώστε οι παθολογικές συμπεριφορές (π.χ. ναρκωτικά, διαστροφές, αντικοινωνική συμπεριφορά) να θεωρούνται παράγωγες του ψυχικού τραύματος και άρα δικαιολογημένες.

Με αυτή τη λογική παράγεται ο σύγχρονος άνθρωπος, “μικρός”, “μίζερος”, “υποτελής” του ψυχικού του τραύματος”, ευάλωτος και ευεπίφορος στο κακό, στην αστοχία της ζωής, στην αμαρτία, στην “ακύρωση της πορείας από το κατ’ εικόνα στο καθ’ ομοίωση”.

Το δράμα της επίμονης φαντασιώσεως μας είναι μία “πραγματικότητα” στην οποία λατρεύουμε τη δύναμη και πιστεύουμε πως μόνον όταν την έχουμε στα χέρια μας μπορούμε να επιβιώσουμε. Είναι μια πραγματικότητα στη οποία βλέπουμε τον κόσμο μέσα από νικητές και ηττημένους, όπως υποτασσόμαστε σε εντολές δοσμένες ιεραρχικά, και αποδεχόμαστε σιωπηρά ως δεδομένο ότι αυτοί που βρίσκονται στην κορυφή της ιεραρχίας είναι, κατά κάποιο τρόπο, καλύτεροι από τους υπόλοιπους. Είναι μια “πραγματικότητα” στην οποία οργανωνόμαστε σε ομάδες και κοινωνικά όργανα που αντιστρατεύονται την ποικιλία και όπου οι κοινωνικές δομές μας λειτουργούν ως κλειστές μονάδες, πολλές από τις οποίες αποκτούν την ταυτότητα μέσα από την αντίθεση τους προς τις άλλες ομάδες.

Οι κυβερνήσεις, οι οργανισμοί για τους οποίους εργαζόμαστε, η κοινωνία στην οποία ανήκουμε, κάνουν συχνά τρομερά πράγματα στο όνομα μας. Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, κατηγορούμε τους αρχηγούς ή τα άλλα μέλη της ομάδας. Αισθανόμαστε αποκολλημένοι και τη συλλογική πράξη της οποίας αποτελούμε αναπόσπαστα μέρη.

Η απελπισία μας έχει άμεση σχέση με το πώς καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι ηγετικές ικανότητες, ο ανταγωνισμός και η δύναμη είναι αυτά που ουσιαστικά συντηρούν τους θεσμούς. Και όπως συχνά συμβαίνει, φιλτράρουμε τις παρατηρήσεις μας για τον κόσμο με τέτοιο τρόπο ώστε ο κόσμος να φαίνεται σαν να τα επιβεβαιώνει διαρκώς.

Ο φόρος της κυριαρχικής μας απόψεως για την “πραγματικότητα” είναι επαχθής και συχνά τρομακτικός. Η δε τηλεόραση, η οποία ανά πάσα στιγμή επιβεβαιώνει τις αξίες και τη λογική του νικητή και του χαμένου, του καλύτερου και του άριστου, των ηρώων και των ηγετών, ασκεί μια διαβρωτική επιρροή. Εξαιτίας αυτής της επιρροής οι γηγενείς αξίες της συνεργασίας και της συνεισφοράς έχουν αντικατασταθεί από τον ανταγωνισμό και την αντιζηλία.

Στον ευρύτερο πολιτιστικό τομέα, η λογική των συμπερασμάτων μας έχει οδηγήσει σε μια διαδικασία απανθρωπισμού, σε μια πίστη ότι μπορεί να μας σώσει μόνον η δύναμη των μηχανισμών, των σχεδίων και της τεχνολογίας, η δημιουργία μιας εκτεταμένης κοινωνικής παθητικότητας και απελπισίας, ένας μονο-πολιτισμός αλυσοδεμένος σε προγράμματα και εκπληρώσεις (η απόκτηση των πάντων), με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να έχουν ολοένα και λιγότερο χρόνο έστω και για να υπάρξουν, ένας πολιτισμός που γοητεύεται σε σημείο ψυχώσεως με τις διασημότητες, τα είδωλα, τους χαρισματικούς και την ανοδική πορεία.

Είναι φρικτό να σκέπτεται κανείς ότι ο κόσμος είναι γεμάτος ανθρωπάκια που ασχολούνται με τις δουλίτσες τους και αγωνίζονται να βγουν κάποιες μεγαλύτερες, λες και στόχος μας είναι να γίνουμε άνθρωποι που έχουν ανάγκη να διατάζουν, που γίνονται νευρικοί και δειλοί αν κάποια στιγμή διαταραχτεί αυτή η τάξη, και ανήμποροι αν αποσπαστούν από την ολοκληρωτική τους συγχώνευση σε αυτή.

ΓΕΝΙΚΑ

Ζούμε την εποχή που επιδιώκει το τέλος του ανθρώπου ως φυσικού δημιουργήματος και την είσοδο στην εποχή των τεχνητών προσθηκών και αναγκών. Οι άνθρωποι γινόμαστε ανικανοποίητοι, αποπροσανατολισμένοι και δυστυχημένοι. Ο τεχνικός πολιτισμός, η τεχνολογική εξέλιξη, παύουν να λειτουργούν ως ανθρώπινα δημιουργήματα, αλλά μετατρέπουν τον άνθρωπο σε προέκτασή τους, σε εξάρτημα.

Η νέα εποχή απαιτεί από την κοινωνία να παραιτηθεί από κάθε συνοχή, συλλογικότητα και λειτουργικότητα.

Στην εποχή της υπερκινητικότητας και της αυξημένης δικτυώσεως, η επίδραση του περιβάλλοντος στον σχηματισμό της εθνικής ταυτότητας θεωρείται φθίνουσα.

Η κοινωνία μπορεί να καταστραφεί όταν η παραπέρα ποσοτική ανάπτυξη της μαζικής παραγωγής κάνει το περιβάλλον εχθρικό, όταν απομονώνει τον άνθρωπο από τον άλλον, όταν υπονομεύει το υφάδι της κοινότητας.

Η Κως αφέθηκε να παρασυρθεί και να λειτουργήσει στη μονοκαλλιέργεια του τουρισμού μάλιστα σε συνθήκες ελεύθερης οικονομίας, αγνοώντας ότι ο τουρισμός και το περιβάλλον είναι υπάλληλες έννοιες του πολιτισμού. Έτσι, στην εποχή της νεωτερικότητας και της “οικονομικής φούσκας”, η Κως σύρεται σε διαρκή κρίση.

Μόνη διέξοδος η επαναδιατύπωση του προτάγματος, η προστασία του διακυβεύματος, δηλαδή του πολιτισμού.

Εμείς όλοι θεωρούμε ότι κοινωνία σημαίνει την ενότητα που προκύπτει από σχέσεις βιοτικής συνυπάρξεως, αμοιβαιότητας στην εξυπηρέτηση αναγκών, λειτουργικότητας των θεσμών, συναλληλίας, από την από κοινού μέθεξη στον λόγο και σε βιωματικές εμπειρίες.

Ο ρόλος του ανθρώπου στις κοινωνικές εξελίξεις είναι ζήτημα οντολογικής μεταμορφώσεως του ανθρώπου, όταν ο ίδιος συντελεί στη μεταβολή της κοινωνίας του. Η κοινωνική εξέλιξη είναι δημιουργήματα των ανθρώπων και είναι θέμα παιδείας και εκπαίδευσής των ανθρώπων στο να ορίζουν τους κανόνες, τις αξίες, τις σημασίες που δίνουν νόημα στην προσωπική και κοινωνική ζωή.

Η πόλη είναι εκείνο το γεγονός των σχέσεων κοινωνίας που προκύπτει όταν ο σκοπός και ο άξονας της συλλογικότητας είναι μεταφυσικός και όχι χρηστικός, δηλαδή όταν περιέχεται ο τρόπος να μεταβάλλεται η συλλογικότητα σε πόλη. Για να επιβεβαιώνεται η σύγκλιση του θεωρείν και ζην, του κοινωνείν και αληθεύειν.

Πολιτισμός δηλώνει το προϊόν της πόλεως, αντανακλά τον τρόπον της πόλεως, τις ιεραρχήσεις των αναγκών, την ανάγκη της “σχόλης” (“δοκεί τε η ευδαιμονία εν τη σχόλη είναι, ασχολούμεθα γαρ ίνα σχολάζωμεν”). (Σχόλη, η χρονική άνεση και ελευθερία από ατομική μέριμνα. Ανάγκη του κοινωνείν και όχι του ιδιωτεύειν).

Να οδηγηθούμε στον επαναπροσδιορισμό των σχέσεων μας με τον χώρο. Να αντιληφθούμε ότι η πόλη είναι ο φύλακας της διαστρωματωμένης μνήμης, η κοινότητα αναγκαία για το ζην και η πόλη αναγκαία για το ευ ζην.

Ο πολιτισμός δηλώνει την κίνηση από το ζην στο ευ ζην. Πολιτισμός είναι το σύνολο των μαστορικών οι οποίες μεταποιούν το ζην σε ευ ζην.

Άλλωστε η αξιοποίηση της κληρονομιάς καθίσταται δυνατή μέσα από την συγχώνευση των μελλοντικών ενεργειών με τη μνήμη του τόπου.

Η απαίτηση της περιφέρειας είναι: ένα κάποιο σχήμα οργανωτικής συσπειρώσεως της κοινωνικής αυτοάμυνας, κάποιοι άξονες συντονισμού της δημιουργικής αυτοενέργειας των πολιτών.

Η αίσθηση του ιερού και της ευθύνης δεν διδάσκεται, δεν κηρύσσεται. Προκύπτει, απαιτείται χρόνος μακρής εκπαιδευτικής καλλιέργειας για να προκύψουν συλλογικοί εθισμοί αφομοιώσεως των θεμελιωδών αυτών προϋποθέσεων του κοινωνικού βίου.

Ο κανόνας είναι ότι οι συλλογικότητες βραδυπορούν, η ωρίμανση συλλογικών επιγνώσεων εμφανίζει αναπόφευκτη καθυστέρηση.

Χρειάζεται χρόνος πολύς, μετρημένος με τη διαδοχή των γενεών, για να γίνουν κοινή συνείδηση δεδομένα τα οποία η οξυδέρκεια των ολίγων εύστοχα και έγκαιρα εντοπίζει.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Η Ταυτότητα είναι ο ιδιαίτερος τρόπος μετοχής στην επικρατούσα μορφή Οικουμένης. Η κοινωνία οφείλει να είναι αυτόνομη γιατί η κοινωνική εξέλιξη είναι δημιουργήμα των ανθρώπων και είναι θέμα παιδείας και εκπαίδευσης των ανθρώπων στο να αποδέχονται πως αυτοί οι ίδιοι ορίζουν τους κανόνες, τις αξίες, τις σημασίες που δίνουν νόημα στην κοινωνική και ατομική ζωή.

Ο Ελληνικός τρόπος περικλείει την ποιητική ικανότητα ανα-συνθέσεως νοημάτων. Η πραγματικότητα για τους Έλληνες είναι αυτή που επιβεβαιώνεται με το “κοινωνείν”. Πόλη δεν είναι ο φυσικός χώρος, πόλη είναι η οργάνωση των ανθρώπων όπως προκύπτει από τη σύμπραξη και τη συνομιλία και ο πραγματικός χώρος βρίσκεται ανάμεσα στους ανθρώπους.

Στον ελληνικό τρόπο του βίου το άτομο εξελίσσεται σε ΠΡΟΣΩΠΟ και αναδύεται το ενυπόστατο του Προσώπου (αυτονομία, απόλυτη υπαρκτική ελευθερία (αδέσμευτο από κάθε δεδομένο), συμπληρωματική ετερότητα του καθενός προς τον άλλο άνθρωπο).

Είναι η ανάδειξη του ΠΡΟΣΩΠΟΥ, του ανθρωπολογικού τύπου όπου αίρεται η πόλωση ατομικισμού-κολεκτιβισμού, και έτσι πραγματώνεται η ατομικότητα, η αλληλεγγύη, η αυτονομία, η προσφορά, η ελευθερία και η δικαιοσύνη.

Στη διαδικασία της αυτοπραγματώσεώς του, το πρόσωπο πρέπει να διεξάγει αγώνα εναντίον των αντικειμενοποιήσεων που το υποδουλώνουν, εναντίον της αποξενώσεως και της εξωτερικοποίησεως που δημιουργεί η τάξη της φύσεως και υποτάσσει τους ανθρώπους σ' αυτήν.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΔΙΤΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΝΕΙΝ, Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Οι Ελληνικές μορφές οργανωμένης δράσεως αναφέρονται σε προαστικά πολιτισμικά συστήματα, όπως αυτά της συγγένειας και της εντοπιότητας. Η “υστέρηση” αυτή μας οδηγεί στην πλεονεκτική θέση να παρακάμπουμε την “δυτική εργαλειακή ορθολογικότητα” (σχολαστικισμός, νομικισμός, ωφελιμισμός, και χρησιμοθηρία) και να μπορούμε, εφόσον αντιλαμβανόμαστε το προφανές, να μετακινηθούμε ασφαλέστερα στη μετα-νεωτερική περίοδο.

Το “οργανώνειν” στη Δύση αναφέρεται στον διαμελισμό του κόσμου ανάμεσα στη σκέψη και το είναι, ενώ στην δική μας κουλτούρα αναφερόμεθα στο Είναι, στην καθολική οντότητα των όντων.

Στον δυτικό πολιτισμό ο άνθρωπος / άτομο έχει υποταγεί στον ορθολογισμό των οργανώσεων, και έτσι αφανίζεται το υποκείμενο. Ενώ με ελεύθερους, αυτόνομους ανθρώπους, η οργάνωση αποκτά οντολογική υπόσταση και ο άνθρωπος είναι έξω από τον εργαλειακό μηχανισμό. Αποδεικνύεται έτσι ότι το πέρασμα μιας κοινωνίας στην εποχή της μετα-νεωτερικότητας δεν είναι αναγκαίο να συνοδευτεί από την θεμελίωση της εξατομικεύσεως, όπως αυτή έγινε στη Δύση, και όταν μάλιστα αυτή έχει αρχίσει ήδη να δύνει και μαζί της το ιδεώδες του πανίσχυρου

υποκειμένου.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Πως κάτι που αλλάζει μπορεί να παραμένει το ίδιο; Αν στις διαφορετικές στιγμές είμαι διαφορετικός, πως μπορώ να είμαι ο ίδιος, να έχω ταυτότητα; Μόνο αν υπάρχει κάποιος ελκυστής, η παρουσία του οποίου “καμπυλώνει” τον χρόνο. Η χθεσινή πολιτισμική στιγμή είναι διαφορετική από τη σημερινή. Το γεγονός όμως ότι βρισκόμαστε στον ίδιο πολιτισμό υποδηλώνει τη διαχρονική παρουσία ενός συστήματος ελκυστών. Η ταυτότητα είναι η σχέση με κάποιο σύστημα ελκυστών.

Στη γενική του μορφή, το σύστημα των πολιτισμικών ελκυστών ορίζεται από το δίπολο ζην και ευ ζην, όπου το πρώτο τίθεται προς βελτίωση και το δεύτερο προς επίτευξη. Μπορούμε, κατ’ αρχάς, να παρατηρήσουμε ότι η κίνηση από το ένα στο άλλο είναι μια δημιουργική διαδικασία. Έχουμε ένα “υλικό” και το μεταβάλλουμε σε κάτι άλλο. Κάποτε κατοικούσαμε στα δένδρα και στις σπηλιές. Κάποτε τρώγαμε όπως τα ζώα. Τώρα τρώμε σαν άνθρωποι (π.χ. στην ταβέρνα. Το ζην αναφέρεται στο τρώγειν γενικά. Το ευ ζην στον τρόπο του τρώγειν). Το ένα είναι απρόσωπο. Το άλλο είναι εμπρόσωπο, αληθινά ανθρώπινο. Ανάμεσα στο ένα και στο άλλο μεσολαβούν αναρίθμητες μαστορικές, οι οποίες επεξεργάζονται την ύλη της φύσεως για να την κάνουν ύλη του προσώπου: μέσο κοινωνίας, για να πάμε από το απρόσωπο ζην στο εμπρόσωπο ευ ζην. Το ίδιο ισχύει σε όλη την κλίμακα του πολιτισμού. Ισχύει και για τον ίδιο τον άνθρωπο, καθώς ειδικές μαστορικές τον παραλαμβάνουν κι από “ξύλο απελέκητο” τον “κάνουν άνθρωπο”.

Ο πολιτισμός είναι το σύνολο των μαστορικών, οι οποίες μεταποιούν το ζην σε ευ ζην.

Αλλά όπως ο πλατωνικός ξυλουργός δεν μπορεί να φτιάξει κλίνη αν δεν έχει στο μυαλό του την ιδέα της κλίνης, έτσι και ο κάθε μάστορας καθοδηγείται από τα πρότυπα της μαστορικής την οποία διακονεί.

Τα πρότυπα τα έχουν επεξεργαστεί γενιές μαστόρων πίσω από αυτόν. Ασφαλώς μπορεί κι αυτός να συνεισφέρει. Μπορεί καμιά φορά να καθιερώσει πρότυπα δικής του επινοήσεως, αλλά κι αυτά θα μπουν στην παρακαταθήκη της μαστορικής. Αυτή είναι ο φορέας των προτύπων. Το πρότυπο είναι το κεντρικό στοιχείο σε κάθε μαστορική. Ενσωματώνεται στα εργαλεία (γι’ αυτό και “τα εργαλεία κάνουν τον μάστορα”) και στην αλληλουχία των ενεργειών, στο “πρόγραμμα” της μεταβάσεως από το ακατέργαστο υλικό στο τελικό προϊόν. Ενσωματώνεται επίσης σε πλήθος δεξιότητες, περασμένες στο χέρι, στο μυαλό, στην προσωπικότητα του μάστορα, για να γίνει στοιχείο της προσωπικής του ταυτότητας και μ’ αυτό τον τρόπο να δεθεί η προσωπική του ταυτότητα με την πολιτισμική - συλλογική ταυτότητα. Μια πιο καθολική λέξη για τη μαστορική είναι η λέξη παράδοση. Η μαστορική είναι παράδοση, η παράδοση είναι μαστορική. Έχει επικρατήσει να ονομάζουμε “παράδοση” μόνο τα υπολείμματα μιας μαστορικής η οποία έχει χάσει τους μαστόρους της. Αλλά αυτό είναι απλώς η νεκρή παράδοση. Εδώ μιλάμε για ζωντανές παραδόσεις, δηλαδή για τον φυσικό μηχανισμό της ανθρώπινης δημιουργίας. Με την έννοια αυτή ο πολιτισμός είναι πάντοτε δομή παραδόσεων, άρα και η πολιτισμική ταυτότητα.

Το πολιτισμικό επίπεδο ενσαρκώνεται στο πολιτισμικό “προϊόν”. Είναι το αποτέλεσμα της δημιουργικής διαδικασίας η οποία, προσβλέποντας στο σχετικό πρότυπο ευ ζην και

χρησιμοποιώντας τις οικείες μαστορικές, μεταμόρφωσε το ζην. Φυσικά το επίτευγμα δεν ταυτίζεται με το πρότυπο. Δεν είναι όμως ούτε η “πρώτη ύλη”. Είναι κάτι το “ενδιάμεσο” Μπορούμε να το κατανοήσουμε μόνο όταν γνωρίζουμε ποιο ζην είχε υπόψη του να μεταμορφώσει ο πολιτισμικός δημιουργός, εμπνεόμενος από ποιο πρότυπο ευ ζην. Το πράμα μας μιλά για κάτι απωθητικό, για κάποιο αρνητικό πρότυπο, ενώ το δεύτερο για κάτι το ελκυστικό, για κάποιο θετικό πρότυπο.

Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής σκέψεως και ιδιοπροσωπίας είναι η μήτις, πολύτροπος νόηση, ενδημική αγχίνοια (λοξίας) και η εγρήγορση. Ο ορθολογισμός δεν υπάρχει στον ελληνικό πολιτισμό δεδομένου ότι το “ορθόν” αφορά μόνον το “στοχάζεσθαι μέτρου τινός” (αναλογικός στοχασμός) (στοχάζομαι = εικάζω, χαράζω πορεία βοηθούμενος από σημάδια, τεκμαίρομαι). Με την ελληνική νόηση καταλαβαίνουμε το αμφιλεγόμενο, το ασταθές, το μεταβαλλόμενο, γιατί μπορεί να ταλαντώνεται στα άκρα και να σαρώνει το σύνολο (ενεργοποίηση της μεθοριακής νοήσεως, μεταίχμιακά κέντρα).

Ο ελληνικός πολιτισμός είναι δημιουργικός γιατί η αυτόνομη κοινωνία καλλιεργεί την ικανότητα των ανθρώπων να ζουν σε αμφιβολίες και αβεβαιότητες (η σημασία του ποιείν) (εναλλακτικά νοήματα, αμφισβητήσεις, δημιουργία νέου κόσμου νοημάτων).

Ο δυτικός πολιτισμός απαιτεί παγιωμένες νοητικές λειτουργίες ως προς την ικανότητα του λογικού υπολογισμού (προσαρμογή σε κοινωνικές απαιτήσεις με αποκρυσταλλωμένες ιδέες). Αυτό σημαίνει μειωμένες νοητικές ικανότητες παιγνιώδους νοημοσύνης και υστέρηση “ρεουσών” ικανοτήτων (λειτουργίες και ικανότητες που απαιτούν ενεργοποίηση του αισθησιοκινητικού συντονισμού, συν - κίνηση με φαντασία, σε αντιδιαστολή με τη λογική).

Η λογική είναι δομή γενική κατασκευαστική, νοο - τροπία πολιτισμού με συγκλίνουσα λογική. Η ετερονομία της δυτικής κοινωνίας δεν δέχεται την αποκλίνουσα νοητική λειτουργία γιατί απειλεί το καθεστώς συμμορφώσεως στην κοινωνική λογική, προσφέροντας συνθετική ικανότητα.

Ο ελληνικός τρόπος περικλείει την ρέουσα νοημοσύνη, την αμφισβήτηση κοινωνικής νοηματοδοτήσεως, τους αναλογικούς συσχετισμούς

Η Ελληνική ταυτότητα αποτελεί κατ’ αντίθεση προσδιορισμό, ώστε να είναι αυτό που δεν είναι. Η ελευθερία του προσώπου ως ολότητας σημαίνει ότι, ενώ η ανθρώπινη μορφή είναι ένα μορφοκλασματικό (φράκταλ) της φυσικής υπάρξεως (υπάρχει μέσα στην αυτοομοιότητα, ομοειδία των κοινών φυσικών ενεργειών), διαθέτει τη δυνατότητα αποδεσμεύσεως από το πεδίο ανάγκης που επιβάλλει η ταυτότητα αυτή (υπαρκτική ετερότητα) (η μορφή του ανθρώπου είναι φράκταλ της φύσεως του δημιουργού και γι’ αυτό ο άνθρωπος είναι ταυτόχρονα το ενικότερον και το καθολικότερον).

Ιστορικά και πολιτισμικά διαθέτουμε την απάντηση στα αδιέξοδα και τις συγκρούσεις του νεωτερικού παραδείγματος. Η δική μας πρόταση για το μετα - νεωτερικό παράδειγμα είναι η επανασυνειδητοποίηση της κβαντικής μορφής του ανθρώπου, άτομο και σχέσεις, η εξέλιξη του ατόμου σε πρόσωπο και η ανάδυση του ενυπόστατου του προσώπου.

Ως τελικό επιλεγόμενο να σημειωθεί ότι για να διασταυρωθείς κριτικά με έναν πολιτισμό, σημαίνει όχι μόνον πως εσύ είσαι άλλος, μα πως έχεις την επίγνωση αυτής της ετερότητας και

ακόμη ότι γνωρίζεις από τι συνίσταται αυτή. Διαφορετικά η κριτική διασταύρωση δεν υπή και ίσως ούτε καν διασταύρωση. Ο άλλος πολιτισμός μπαίνει μέσα σου ή μάλλον σε υπερφαλαγγίζει στο πι και φι και εσύ δεν παίρνεις είδηση περί τίνος πρόκειται: αυτό σημει ανάμεσα στα άλλα, ζωή μέσα στην άγνοια, έλλειψη αυτογνωσίας, αλλά και έλλειψη επιγνώσεως του άλλου (πολιτισμού, προσώπου, κοινωνίας, ιστορίας, θρησκείας, πνευματι προτάσεως).

Η απουσία αυτής της προϋποθέσεως οδηγεί στην αδυναμία να αντιμετωπίσουμε, ως πρόσωπα, ομάδες, έθνος, τις προκλήσεις της νεωτερικότητας και τα αδιέξοδα της.

Προσπαθούμε με “ασύγχρονα” “εργαλεία” να αντιμετωπίσουμε καταστάσεις και κρίσεις, με αποτέλεσμα την αποτυχία, με λίγα λόγια “προσπαθούμε να λύσουμε με ακρίβεια ένα πρόβλημα που το έχουμε διατυπώσει λάθος”.

Εισάγουμε “μοντέλα” και “κελύφη” για να οργανώσουμε απαντήσεις στα προβλήματα του καιρού μας και προσπαθούμε με “προκρούστεια” λογική να το φέρουμε στα μέτρα μας. Επιτέλους, ας σκεφθούμε και ας κατανοήσουμε την αντιθετική διαφορά στην οργάνωση της κοινωνίας και τον ρόλο του ανθρώπου στην Ανατολή και στη Δύση.

Απόρροια των όσων αναφέρθηκαν είναι ο επαναπροσδιορισμός της σημασίας του “χρόνου” στη ζωή μας και ο επαναπροσδιορισμός του “χώρου” και της συνδέσεως σας με αυτόν.

ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

Το μεγαλύτερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας μας είναι ο πλούτος της ιστορίας, των μνημείων, της φύσεως, της πολυμορφίας, του φωτός. Εδώ και μισό αιώνα περίπου ένας κύκλος κερδοσκοπίας και ασέβειας εις βάρος της μνήμης, της φύσεως, της ιστορίας, του πολιτισμού, καταστρέφει το Ελληνικό τοπίο. Κανείς δεν μέτρησε το κόστος αυτής της ιστορικής καταστροφής. Μετριέται ως πρόοδος, ενώ πρόκειται για καταστροφή.

Η ύπαιθρος ερημώνεται ή αστικοποιείται, και η πόλις γίνεται μη-πόλις ή αντίπολις.

Ο ελληνικός τρόπος, δηλαδή ο ελληνικός πολιτισμός (τρόπος του βίου), διακρινόταν από τη δομή και τη μορφή των πόλεων. Τώρα έχουμε ομογενοποιημένα αστικά κέντρα και μη-πόλεις κλώνους των Αθηνών. Κτίσματα χωρίς μνήμη, συμβολισμούς, ταυτότητα, αισθητική ποιότητα, αναγνωρισιμότητα.

Το νέο πολιτισμικό προϊόν μη-πόλεως προκαλεί, παράγει ένα άλλο, τον μη τόπο, τον θάνατο του χώρου, του εδάφους. Είμαστε εκτός τόπου, εκτός γης, Άτοπος χώρα.

Αν οι πόλεις είναι η κοινωνία χαραγμένη στο έδαφος και η κοινωνία είναι η εξιδανίκευση αυτού που συμβαίνει στο χώρο, τότε βρισκόμαστε μπροστά σε μια τερατογένεση, στον Μινώταυρο και τον Λαβύρινθο, παρά σε ένα νέο πεδίο πολιτισμού. Στις σημερινές συνθήκες παγκοσμιοποιήσεως το μέλλον θα κριθεί στις πόλεις και στον χώρο. Μόνον κοινωνικές ομάδες και λαοί, με μια ώριμη επεξεργασμένη και ισχυρή συνείδηση της έννοιας του γενικού, Δημόσιου αγαθού, μπορούν να διαμορφώσουν μια αξιοπρεπή σχέση με τον χώρο. Όχι λαοί ιδιωτικοποιημένοι. Οι διαδικασίες παγκοσμιοποιήσεως αναβαθμίζουν την τοπική διάσταση και την διάσταση του τόπου.

Ο δημόσιος χώρος υφίσταται την επίδραση των αλλαγών που συντελούνται με αντίστροφο τρόπο. Από την μία πλευρά, στερείται πλήθους δραστηριοτήτων που άνηκαν αποκλειστικά αυτόν, έτσι ώστε η ίδια του η ύπαρξη να απειλείται, καθώς πλήθος συστατικών του λειτουργιών, όπως το εμπόριο, η ενημέρωση, η αναψυχή, αλλά κι αυτή η ίδια η συνεύρεσ διάλογος, δεν αποτελούν πλέον αποκλειστικότητά του, καθώς η ψηφιακή πρόσβαση φαίνει να καθιστά μη αναγκαία τη συνύπαρξη, την ταυτόχρονη δηλαδή παρουσία στον ίδιο τόπο. Από την άλλη, η κυριαρχία της συμβολικής εικόνας στο μοντέλο της κατανάλωσης οδηγεί αναπόφευκτα τον δημόσιο χώρο της πόλης στην εικονοποίηση του, στην μετατροπή του σε εικόνα και μάλιστα σε καλή εικόνα, σε συρραφή δηλαδή αποσπασμάτων με συμβολικό χαρακτήρα, τοπόσημα, μνημεία, ιστορικά κτίρια και γειτονιές, μουσεία και χώρους κουλτούρας, αλλά και κέντρα εμπορίου κι αναψυχής, που πρέπει σε κάθε περίπτωση να διασφαλίσουν τις ιδιότητες του καθαρού και του ασφαλούς.

Ο επανασχεδιασμός του χώρου και του τόπου προκαλεί μεγάλες κοινωνικές αλλαγές. Μετασηματίζοντας τον χώρο, το τοπίο, μετασηματίζουμε τις κοινωνικές σχέσεις, τις ανθρώπινες σχέσεις. Να περάσουμε από την Τοποφαγία στην Τοποφιλία.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στη θεολογία των πατέρων της Εκκλησίας περιγράφεται ο άνθρωπος ως μικρόκοσμος, ο οποίος εμπεριέχει τον μακρόκοσμο και συνδέει με το σώμα του τα υλικά με τα νοητά.

Καταδεικνύεται η οργανική σύνδεση και εξάρτηση του ανθρώπου από το φυσικό του περιβάλλον. Το ότι ο άνθρωπος δεν έχει σώμα αλλά είναι σώμα, υποδηλώνει ότι χωρίς το φυσικό περιβάλλον παύει να υπάρχει ο άνθρωπος. Η αλήθεια του ανθρώπου συνδέεται αδιάρρηκτα με την υπόλοιπη υλική κτίση. Η αλήθεια αυτή θεμελιώνεται στο ότι ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από τον Θεό στο τέλος της Δημιουργίας και αφού είχε προηγηθεί η δημιουργία του υλικού κόσμου και όλου του ζωικού βασιλείου. Είναι χαρακτηριστικό ότι στα γνωστικά συστήματα ο άνθρωπος εμφανίζεται πριν δημιουργηθεί ο υλικός και ζωικός κόσμος. Στην Αγία Γραφή συμβαίνει το αντίστροφο. Αυτό δηλώνει την εξάρτηση του ανθρώπου από όλη την προηγουμένη δημιουργία και ιδιαίτερα από το ζωικό βασίλειο.

Το ότι όμως ο άνθρωπος εμφανίζεται στο τέλος της δημιουργίας, δεν υποδηλώνει απλώς την εξάρτησή του από το φυσικό του περιβάλλον. Αυτό το δέχονται μετά χαράς όλοι οι περιβαλλοντολόγοι. Εκείνο που δεν φαίνεται να έχουν εντελώς αποδεχθεί είναι ότι και το φυσικό περιβάλλον έχει ανάγκη του ανθρώπου για να υπάρξει. Ο λόγος για τον οποίον δεν το αποδέχονται είναι ιστορικός. Εφόσον κάποτε υπήρχαν τα άλλα είδη χωρίς τον άνθρωπο, άρα μπορούν να υπάρξουν και στο μέλλον χωρίς αυτόν. Στο σημείο αυτό η Ορθόδοξη θεολογία διαφοροποιείται. Η υλική κτίση υπάρχει για να κορυφωθεί στον άνθρωπο, σ' αυτήν την κορωνίδα όλης της δημιουργίας, όπως την καλούν οι Πατέρες. Ο Άγιος Μάξιμος ιδιαίτερα, ταυτίζοντας τον κατ' εξοχήν, τον αληθινό άνθρωπο με τον Χριστό, επιμένει ότι τα πάντα δημιουργήθηκαν με στόχο τον άνθρωπο. Χωρίς τον άνθρωπο όλη η κτίση καταρρέει. Η οντολογία, η αλήθεια της κτίσεως δεν είναι ιστορική, πρωτολογική αλλά τελεολογική, εσχατολογική. Και στην έσχατη αλήθεια του κτιστού κόσμου κείται ο άνθρωπος. Η αντίληψη αυτή των Πατέρων έρχεται στην σκέψη μας όταν βρισκόμαστε μπροστά σε σύγχρονες θεωρίες της φυσικής και της κοσμολογίας, όπως η λεγόμενη ανθρωπική αρχή. Στον πρόλογο του κλασικού πλέον έργου των Barrow and Tipler, «The Anthropic Cosmological Principle», διαβάζουμε: «δεν είναι μόνον ότι ο άνθρωπος προσαρμόζεται εις τον κόσμο, ο κόσμος επίσης προσαρμόζεται στον άνθρωπο».

Σε ένα πρόσφατο βιβλίο του, ο ένας από τους συγγραφείς του έργου που προαναφέραμε, ο Tipler, με τον σαγηνευτικό τίτλο «The Physics of Immortality», «η Φυσική της Αθανασία» επιχειρεί να αποδείξει ότι η αθανασία του ανθρώπου είναι ιδέα συμβατή, ίσως και αναγκαία με την Φυσική.

Ο άνθρωπος δεν βρίσκεται μόνο σε σχέση εξάρτησης από την φύση αλλά και σε σχέση διαλεκτική μαζί της. Αυτό είναι το νόημα της έννοιας του προσώπου. Στην Πατερική Θεολογία το πρόσωπο χρησιμοποιείται για την Αγία Τριάδα και αυτό σημαίνει ότι ως πρόσωπο ο άνθρωπος προσπαθεί να υπερβεί τη φύση και να λειτουργήσει ελεύθερα από αυτήν, όπως ο Θεός. Πρόσωπο θα πει ελευθερία από την φύση αλλά και ελευθερία για την φύση. Και εδώ έγκειται η σπουδαιότητα του προσώπου για την οικολογία. Στην άσκηση της ελευθερίας του, ο άνθρωπος μπορεί να αντιταχθεί στο φυσικό του περιβάλλον και αυτό κάνει με την καταστροφή που επιφέρει. Αλλά μπορεί, εν ονόματι της ίδιας ελευθερίας και να το αγαπήσει και να το σεβαστεί. Με την ίδια ελευθερία με την οποία υπερβαίνει την δουλεία του στην φύση, μπορεί και να αγαπήσει την φύση, διότι την θεωρεί ως δώρο της αγάπης εκείνου Τον οποίον ελεύθερα αγαπά.

Άνθρωπος λοιπόν και φυσικό περιβάλλον, επιστήμη και θεολογία. Πώς συνδέονται αυτά με την οικολογική κρίση που περνούμε;

α) Η οικολογική κρίση δεν συνδέεται μόνο με την ηθική κρίση του κόσμου, ευδαιμονισμός, ατομικισμός, καταναλωτισμός κ.λπ., αλλά κυρίως και προπάντων με την αλλοίωση της ταυτότητας του ανθρώπου. Η κρίση είναι οντολογική και όχι απλώς ηθική.

β) Στην αλλοίωση αυτή μερίδιο ευθύνης έχουν τόσο η θεολογία όσο και η επιστήμη. Η πρώτη στο βαθμό που αποσωμάτωσε την αλήθεια του ανθρώπου και τον απέκοψε από τον υλικό κόσμο με μια «πνευματικότητα» που αποποιείται την ύλη και δεν τονίζει την ανάσταση των σωμάτων ως βασική προϋπόθεση της αλήθειας του ανθρώπου. Η δεύτερη, η επιστήμη, στον βαθμό που καλλιεργεί την νοημοσύνη ως λειτουργία ανεξάρτητη από το σώμα και με τον τρόπο αυτό καταδυναστεύει με την τεχνολογία τον φυσικό κόσμο, επεμβαίνοντας στον τρόπο του είναι του και αλλοιώνοντας επικίνδυνα την αλήθεια της ταυτότητάς του.

γ) Η καταδυναστεύση του φυσικού κόσμου από την ανθρώπινη νοημοσύνη, όχι από τον άνθρωπο, γιατί στρέφεται και κατά του ανθρώπου το φαινόμενο αυτό, ως ψυχοσωματικού όντος, δεν μπορεί να ανατραπεί παρά μόνο με μια κοινή προσπάθεια επιστήμης και θεολογίας να καταδείξουν τον ψυχοσωματικό χαρακτήρα του ανθρώπου και να αναδείξουν το σώμα του ανθρώπου ως κρίκου μεταξύ αισθητών και νοητών ως μέσου κοινωνίας και επικοινωνίας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

A) ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η παγκόσμια αγορά χρησιμοποιεί περιοχές από διαφορετικές χώρες και περιφέρειες ως ένα ενοποιημένο οικονομικό χώρο. Μέσα σ' αυτόν τον χώρο, οι τοπικοί πόροι και τα αγαθά μετατρέπονται σε προϊόντα της αγοράς, η κατανάλωση των οποίων προωθείται δίχως κανένα ενδιαφέρον για την κοινωνική και την οικολογική βιωσιμότητα της παραγωγής τους. Ολόκληρες περιοχές με τα ιδιαίτερα στοιχεία τους (περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, κοινωνικού κεφαλαίου) γίνονται αντικείμενο αυτής της παγκόσμιας διαδικασίας, γεγονός που συχνά τις

απομυζά και τις εξαντλεί καταστρέφοντας τη διαφορετικότητα τους.

Οποιοδήποτε εναλλακτικό μοντέλο σ' αυτού του τύπου την παγκοσμιοποίηση, πρέπει να ξεκινήσει από τη διαμόρφωση ενός πολιτικού προγράμματος για την προστασία των τοπιών και των διαφορετικότητων, το οποίο θα προβάλλει διαδικασίες συνειδητής και υπεύθυνης αυτονομίας αλλά και την άρνηση κάθε εξωγενούς ελέγχου.

Συζητάμε λοιπόν για το εγχείρημα της Τοπικής Αναπτύξεως, πλαισιωμένο από δίκτυα πολιτών και την επεξεργασία μορφών κατάλληλης διακυβέρνησης για τις τοπικές κοινωνίες.

Προκειμένου να καταστεί δυνατόν ένα βιώσιμο μέλλον, οι τοπικές αυτοδιοικήσεις οφείλουν να αναλάβουν άμεσο ρόλο στην οικονομία. Δραστηριοποίηση η οποία πρέπει να στοχεύει στην ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών, στην προστασία του περιβάλλοντος, της εδαφικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του κάθε τόπου.

Η ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών μέσα από νέες μορφές δημοκρατίας αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο του προγράμματος: η ενίσχυση των τοπικών κοινωνιών και της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων τους είναι, αφενός μεν ο μόνος δρόμος αντιστάσεως στην κυριαρχία της οικονομικής παγκοσμιοποιήσεως και αφ' ετέρου ο μόνος τρόπος για την ανάπτυξη δικτύων.

Η Τ.Α. οφείλει να είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που σκοπεύει να μεταμορφώσει τους τοπικούς Ο.Τ.Α. από γραφειοκρατικούς οργανισμούς σε κοινωνικά εργαστήρια.

Η προώθηση των αυτόνομων μορφών απασχολήσεως, των μικροεπιχειρήσεων και των εθελοντικών / κοινωνικών / οικολογικών / πολιτιστικών δραστηριοτήτων, δίνει την δυνατότητα για την συγκρότηση νέων, αυτοδιαχειριζόμενων μορφών, στις οποίες ο ρόλος του κατοίκου / παραγωγού είναι κεντρικός για την τοπική τους ανάπτυξη.

Η σημασία του τελευταίου είναι καθοριστική για το πέρασμα από την διάκριση κατοίκου, παραγωγού, σε μια νέα κοινωνία όπου οι δύο αυτοί ρόλοι ενσωματώνονται σε μια ενιαία και εκτεταμένη ευθύνη για τοπική παραγωγή και ποιότητα ζωής.

Δίδεται περισσότερη σημασία στις τοπικές ταυτότητες αναζητώντας αναπτυξιακά προγράμματα προστασίας της τοπικής κληρονομιάς από την καταστροφή και την εξάλειψη τους.

Επίσης προωθείται η ανασυγκρότηση του δημόσιου χώρου στις τοπικές κοινωνίες, ως χώρου όπου θα λαμβάνονται οι αποφάσεις για το μέλλον της κοινότητας. Ο πρώτος στόχος πρέπει να είναι η διαμόρφωση μιας νέας σχέσεως ανάμεσα στους ψηφοφόρους και σ' αυτούς που εκλέγονται.

Η δημιουργία νέων δημοκρατικών μορφών για πολύπλοκες και δια-πολιτι-σμικές τοπικές κοινωνίες μπορεί να αποτελέσει το αληθινό αντίδοτο στην οικονομική παγκοσμιοποίηση και στον φόβο, την ανασφάλεια και την αδυναμία που προκαλεί η στρατιωτικοποίηση του παγκόσμιου συστήματος.

Νέες μορφές άμεσης δημοκρατίας.

Η «τοπική αυτοδιοίκηση» γίνεται πραγματικότητα με την εισαγωγή νέων, παράλληλων σε έμμεση δημοκρατία μορφών λήψεως των αποφάσεων, οι οποίες θα συμπεριλαμβάνουν / προϋποθέτουν το μέγιστο αριθμό συμμετεχόντων οι οποίοι θα παρεμβαίνουν στο τοπικό κοινωνικό και οικονομικό πεδίο, προκειμένου να επεξεργαστούν κοινούς κανόνες και προγράμματα για το μέλλον.

Η παραγωγή των προγραμμάτων για ένα κοινό μέλλον σε απλή και καθημερινή γλώσσα αποτελεί προϋπόθεση για την εξάπλωση της συμμετοχής σε χώρους που σήμερα δεν έχουν λόγο στις θεσμικές αποφάσεις. Μόνο με την καθολική συμμετοχή μπορεί να προσδιοριστεί το κοινό συμφέρον έτσι ώστε να μεταμορφώνει τις συγκρούσεις σε σχέσεις αμοιβαιότητας.

Η «τοπική αυτοδιοίκηση» προτείνει κριτήρια αξιολόγησης των προγραμμάτων και των πολιτικών που εμπνέονται από την απλούστευση και την πολιτιστική ανανέωση των τεχνικών και γραφειοκρατικών μεθόδων, οι οποίες είναι συνήθως πιο περίπλοκες, εφαρμόζονται πολύ πιο αργά και είναι λιγότερο αποτελεσματικές.

Το πρώτο κριτήριο αφορά στον βαθμό και τις μορφές της κοινωνικής συμμετοχής στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων σε σχέση πάντοτε με τον δεδηλωμένο σκοπό: την ενίσχυση των τοπικών κοινωνιών.

Το δεύτερο κριτήριο αφορά στην εμπλοκή περιβαλλοντικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δεικτών καθώς και την αναγνώριση των κοινωνικών και πολιτισμικών διαφοροποιήσεων στην αξιολόγηση της ευημερίας, σε μια προσπάθεια μείωσης του ρόλου του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, ως του μοναδικού κριτηρίου για τον υπολογισμό της ευημερίας.

Το τρίτο κριτήριο αφορά στον βαθμό και τις μορφές της αναπτύξεως της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς ως βάση για την αιεφόρο παραγωγή πλούτου.

Το τέταρτο κριτήριο αξιολόγησης αποτελείται από δείκτες για το περιβάλλον, με ειδική μνεία στο νερό, τα σκουπίδια, τα τρόφιμα και τη γεωργία, τον περιορισμό των μετακινήσεων, και την επέκταση ειδικευμένων υπηρεσιών αλλά και στον βαθμό της αυτονομίας του τοπικού συστήματος, τη δυνατότητά του να παράγει πολιτισμό, να επικοινωνεί, κ.λ.π.

Τέλος, το πέμπτο κριτήριο αφορά στην ποιότητα των σχέσεων και του δικτύου των αμοιβαίων ανταλλαγών ανάμεσα στις τοπικές κοινωνίες.

Το σχέδιο της «νέας τοπικής αυτοδιοίκησης», που αποτελεί έναν ουσιαστικό παράγοντα για την προστασία της πολιτισμικής και περιβαλλοντικής κληρονομιάς, καθοδηγεί την αυτόκεντρη οικονομική ανάπτυξη στο να βοηθά τους πιο αδύναμους παράγοντες μιας περιοχής. Αποφασίζει τι, πως, πόσο και που να γίνεται η παραγωγή, προκειμένου να δημιουργήσει «περιφερειακή προστιθέμενη αξία», ενδυναμώνοντας την ανάπτυξη περισσότερο αυτόνομων τοπικών κοινωνιών.

Η ανασφάλεια που παράγεται από την ανάπτυξη, το εύθραυστο περιβάλλον που δημιουργούν οι νέες τεχνολογίες, οι γενετικά τροποποιημένες μορφές ζωής, τονίζει την ανάγκη για εκδημοκρατισμό του ελέγχου της γνώσεως, προκειμένου να αναπαράγουμε ζωντανούς κόσμους με την εμπιστοσύνη της κοινότητας και την επιλογή τεχνολογιών προσαρμοσμένων

στο περιβάλλον.

Η προώθηση των τοπικών οικονομιών που επιτυγχάνει η «τοπική αυτοδιοίκηση» στοχεύει στην προστασία της κοινής εδαφικής και περιβαλλοντικής κληρονομιάς (συμπεριλαμβανομένων των κύκλων της οικολογικής και κοινωνικής αναπαραγωγής των τοπικών κοινωνιών) δια μέσου της αναπτύξεως μορφών τεχνολογίας και παραγωγής που συμβατές με τον κάθε τόπο και του πόρους του. Με σχέσεις που διαμορφώνονται στη βάση του δίκαιου εμπορίου, μπορούμε να δημιουργήσουμε ασφαλείς κοινότητες και όχι θωρακισμένες πόλεις ή ανταγωνισμό που εκφυλίζεται σε πόλεμο.

Η εδαφική κληρονομιά είναι αδιαίρετη. Με το να προστατεύει κανείς κάποια φυσικά και ιστορικά μνημεία αφήνοντας τις καταστροφικές δυνάμεις να εισβάλλουν οπουδήποτε αλλού δεν καταφέρνει να σταματήσει την παρακμή της τοπικής κληρονομιάς.

Η «τοπική αυτοδιοίκηση» οικειοποιείται έναν διευρυμένο ορισμό της κληρονομιάς, που συμπεριλαμβάνει τους κατοίκους και τους τόπους τους, το περιβάλλον, το τοπίο, τα πρότυπα και τις αξίες, τη γνώση, την κουλτούρα, την τέχνη και τη χειροτεχνία, στη μοναδικότητα μιας ζωής που κινείται ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον. Η αξιοποίηση της κληρονομιάς καθίσταται δυνατή μέσα από την συγχώνευση των μελλοντικών ενεργειών με την μνήμη των τόπων.

Η τοπική αυτοδιοίκηση προωθεί μια αναβάθμιση της τοπικής κληρονομιάς για να αναδείξει το ρόλο των αξιών της ταυτότητας ως εγγενών δυνατοτήτων παραγωγής πλούτου, και να ενδυναμώσει προτάγματα, σχέδια και πολιτικές για μια νέα κοινωνική οικονομία, βασισμένη στη συλλογική αξιοποίηση αυτής της κληρονομιάς.

Η τοπική αυτοδιοίκηση ενισχύει τους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς του αστικού και του αγροτικού κόσμου, που επιθυμούν να συμβάλλουν στον ορισμό της ανάπτυξης της τοπικής κληρονομιάς.

Ο αγροτικός τουρισμός καταλαμβάνει καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία αξιοποίησης της περιφερειακής κληρονομιάς: οι νέοι αγρότες δεν παράγουν μόνο προϊόντα για την αγορά αλλά και δημόσια αγαθά και υπηρεσίες που πληρώνονται από τις δημοτικές αρχές, για την προστασία του περιβάλλοντος, του τοπίου του αστικού χώρου.

Β) ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η ΤΟΠΙΚΟΠΟΙΗΣΗ, πάνω απ' όλα, αναφέρεται στον χώρο. Αφορά στη βαθύτερη κατανόηση του τόπου στον οποίο ζούμε και την αίσθηση ότι ανήκουμε κάπου – σ' έναν χώρο που συνδυάζει ιστορία, πολιτισμό, φυσικά χαρακτηριστικά και κοινωνικές σχέσεις. Αναφερόμενοι λοιπόν στη τοπικοποίηση εννοούμε μια σύνθετη διαδικασία επαναφοράς και επαναπροσδιορισμού της σχέσεως μας με τον χώρο.

Με οικονομικούς όρους, η τοπικοποίηση επιτυγχάνεται με την επιστροφή της πραγματικής οικονομίας, δηλαδή τη μείωση των αποστάσεων μεταξύ των παραγωγών και των καταναλωτών, την δημιουργία οικονομιών ανθρώπινης κλίμακας και την επαναφορά ηθικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών όρων στην οικονομία και στην ανάπτυξη.

Προλαμβάνοντας τους επικριτές θα λέγαμε πως τοπικοποίηση δεν σημαίνει το τέλος του

εμπορίου ούτε την καταστροφή της τεχνολογίας ούτε βεβαίως απομονωτισμό και εθνοφυλετισμό. Σημαίνει απλά να μεταστρέψουμε την ιεραρχία ούτως ώστε το τοπικό να αποκτήσει προτεραιότητα έναντι του παγκόσμιου.

Παρ' όλη τη διαδικασία ομογενοποίησης και από-εδαφικοποίησης που επιχειρεί η δυναμική της παγκοσμιοποίησης και η επιχειρούμενη αλλοτρίωση των ανθρώπων μέσω αποξενώσεως και διαλύσεως όλων των κοινωνικών δεσμών αλλά και των σχέσεων του ανθρώπου με τη Φύση και τον Πολιτισμό του, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πολλαπλασιασμός των τάσεων για ανάπτυξη, σε μικρή κλίμακα, εναλλακτικών μορφωμάτων κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης. Είναι μικρές αλλά πολύ ελπιδοφόρες πρωτοβουλίες σαν μικροί σπόροι που φυτρώνουν στο πιο άγονο τοπίο ή στο τσιμέντο της ζωής μας...

Παραδόξως, η τάση για ανάπτυξη πολιτικών εγχειρημάτων και οικονομικών ενοτήτων μικρής κλίμακας μας βοηθάει να αποκτήσουμε μεγαλύτερη αντίληψη του κόσμου. Μας βοηθάει να κατανοήσουμε την αλληλεξάρτηση και ιδιαίτερα την σχέση μας με τις φυσικές πηγές της τροφής, της ενέργειας, να κατανοήσουμε τους κύκλους των εποχών, τα χαρακτηριστικά της χλωρίδας και της πανίδας. Κατανοώντας τη σχέση με τον κόσμο γύρω μας ανακαλύπτουμε τη σχέση με τον βαθύτερο εαυτό μας και είναι αυτό που μας κάνει να αποδεχόμαστε την ετερότητα και τη διαφορετικότητα. Μιλάμε, τελικώς, για μια πνευματική αναγέννηση που γίνεται όχι στο όνομα ενός στεγνού ιστορικισμού αλλά μιας βιωμένης σχέσεως με τον άνθρωπο και την φύση.

Γ) ΑΓΡΟΦΙΛΙΑ, ΝΕΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

Δύο είναι οι δρόμοι της αναπτύξεως της χώρας. Μιας αναπτύξεως που βάζει τα θεμέλια της αυτοτροφοδότησεως της. Όχι αυτής που στηρίζεται σε πηλίνα πόδια, εξαρτάται από τις εξωτερικές ροές και κινείται στον αέρα της Σοφοκλέους.

Ο ένας δρόμος είναι η ανάκτηση της γεωοικονομικής και γεωπολιτισμικής κεντρικότητας της χώρας. Αυτό όμως σημαίνει μια ολοκληρωμένη πολιτική υποδομών, σιδηροδρόμων - αυτοκινητοδρόμων - λιμανιών - αεροδρομίων, που θα αξιοποιεί αυτό το πλεονέκτημα και θα καθιστά την χώρα κέντρο του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου συστήματος μεταφορών.

Ο άλλος δρόμος είναι αυτός του **ΤΟΠΙΚΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ** που θεμελιώνει την ανάπτυξη στην αναζωογόνηση των τοπικών, περιφερειακών, παραγωγικών συστημάτων, στους πόρους του περιβάλλοντος και της φύσεως, στους πόρους της πολιτισμικής μας κληρονομιάς της πλουσιότερης του κόσμου και αξιοποιεί την γεωοικονομική κεντρικότητα και τις νέες τεχνολογίες.

Η αρχιτεκτονική, δημογραφική, παραγωγική, διατροφική αναγέννηση της υπαίθρου θα οικοδομήσει μιαν Ελλάδα πρωταγωνιστή στον τομέα των τροφίμων. Παρ' όλο που λόγω ανεπάρκειας και αδιαφορίας του παλιού πολιτικού συστήματος χάσαμε το τραίνο των τροφίμων, ας αρθρώσουμε σωστά το σύστημα Ελλάδα και σε λίγα χρόνια μπορούμε να πρωταγωνιστήσουμε διεθνώς. Αυτό έκαναν η Ισπανία και η Ιταλία.

Η ελπίδα βρίσκεται σε ένα νέου τύπου πρωταγωνιστισμό των τοπικών θεσμών, των Δήμων, των Νομαρχιών, των Επιμελητηρίων, των Εργατικών Κέντρων, των πολιτών, των νέων συνεταιρισμών. Ένα νέο κίνημα που όχι μόνον θα προτείνει αλλά θα δημιουργεί, οικοδομεί ένα νέο τοπικό, περιφερειακό σχέδιο.

Αυτό που θέλουμε να κάνουμε είναι σαφές ότι απευθύνεται προς τους νέους ανθρώπους. Ι αυτούς πρέπει να οικοδομήσουμε, να πετύχουμε το στόχο μας. Να βγάλουμε τον αγρότη ε την κοινωνική υποβάθμιση και την περιθωριοποίηση που τον κατέταξαν. Είπαμε, ειδικά π τους νέους ανθρώπους: Είναι απαράδεκτο οι νέοι να μπαίνουν στην ουρά, να ταπεινώνονται για να διορισθούν. Να καταφεύγουν ως τζογαδόροι στο χρηματιστήριο και έτσι να κατέρρουν οικονομίες οικογενειακές, τοπικές αλλά και η εθνική οικονομία. Εμείς πιστεύουμε ότι διαθέτει μεγάλο κύρος, βάρος, αξιοπρέπεια αυτός που παράγει καλό κρασί, καλό λάδι, καλό τυρί, καλά αλλαντικά. Να προωθήσουμε μια άλλη ηθική και αναπτυξιακή παιδεία και όχι αυτήν της κερδοσκοπίας και της αρπαχτής. Γι' αυτό ότι κάνουμε απευθύνεται στους νέους ανθρώπους. Λέμε ότι αγρότης σημαίνει έκφραση, καλλιέργεια, γι' αυτό και καλλιεργητής. Αυτό το έκφρασε μέχρι σήμερα καλύτερα απ' όλους ο Ησίοδος από την Άσκρα της Βοιωτίας. Δεν μας το δίδαξαν στα σχολεία. Πρέπει να πούμε όμως ότι σ' αυτό που κάνουμε θέλουμε να έχουμε μαζί μας τους παππούδες, τις γιαγιάδες, την Τρίτη λεγόμενη ηλικία. Αυτοί είναι το μεγάλο απόθεμα, η αποταμίευση, το κεφάλαιο, ο πλούτος αιώνων. Αυτοί ξέρουν, έχουν τους παλιούς σπόρους, αυτοί ξέρουν τους παραδοσιακούς τρόπους παραγωγής. Με αυτούς μπορούμε να αναζωογονήσουμε και να αναδείξουμε τα παραδοσιακά παραγωγικά συστήματα, τα εξαφανισμένα από τις ανεύθυνες πολιτικές προϊόντα. Να ανακτήσουμε τον εγκαταλειμμένο παραγωγικό γαστρονομικό μαγειρικό πλούτο, αυτά τα μεγάλα κοιτάσματα που πρέπει να εξερευνησουμε.

Ένα άλλο φαινόμενο σπουδαίο και ευνοϊκό στην οικοδόμηση του προτύπου μας για τη νέα αγροτικότητα είναι αυτό που ονομάζουμε η πολιτιστικοποίηση των αγορών και των προϊόντων. Αυτό το φαινόμενο προέκυψε από τις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης που στο χώρο της διατροφής εκφράστηκε με τα Mc Donald's ή τα Kentucky Chicken. Το Mc Donald's όμως δεν είναι μόνο πρόταση διατροφής. Είναι ένα κοινωνικό εργασιακό παραγωγικό πρότυπο. Είναι εφιαλτικό να σκεφθεί ή να στοχεύει κανείς στην ομογενοποίηση του κόσμου δια της Μακντοναλντοποίησης.

Νέα αγροτικότητα σημαίνει μια νέα πολιτική που δίνει ιδιαίτερο βάρος στον τομέα προώθησης των αγροτικών προϊόντων, στις πολιτικές επικοινωνίες, στο μάρκετινγκ. Διαφορετικά κυριαρχεί το μάρκετινγκ των πολυεθνικών, κυριαρχούν οι μεγάλες μάρκες.

Σήμερα περιγράψαμε ορισμένους από τους δρόμους που οδηγούν στην αγροτική αναγέννηση και τη νέα αγροτικότητα. Οι πρωταγωνιστές αυτού του οράματος, του σχεδίου, είναι πολλοί: οι άνθρωποι των πόλεων και της υπαίθρου, οι αγρότες, οι καταναλωτές, οι οικολόγοι.

Πιστεύω όμως ότι αυτά που είπαμε μπορούν να συμπυκνωθούν σ' αυτό που λέγεται για τους αρχαίους Έλληνες στη Magna Grecia, στην Μεγάλη Ελλάδα.

Λένε, λοιπόν εκεί σήμερα, ότι οι αρχαίοι Έλληνες μαγείρευαν και έτρωγαν ένα φαγητό σαν να επρόκειτο να πεθαίνουν αύριο. Έχτιζαν όμως το σπίτι τους σαν να μην επρόκειτο να πεθάνουν ποτέ. Αυτά νομίζω συμπυκνώνουν όσα είπαμε και αποτελούν μια εθνική και οικονομική κληρονομιά, που ειδικά εμείς πρέπει να ανακτήσουμε γιατί την χάσαμε.

Στην Κω και στην Κάλυμνο θα μπορούσε μία μεγάλη ποικιλία προϊόντων (μέλι, μυζήθρα, τυρί Κω, κρασί, βάρβαρα κ.α.) να ενταχθούν σε πρόγραμμα της νέας αγροτικότητας. Μπορούν να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την ανάδειξη προϊόντων και τη χρήση τους στη διατροφή (π.χ.

βάρβαρα αντί για ανθυγιεινά επεξεργασμένα δημητριακά).

Δ) ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

Οι νέες τεχνολογίες επιταχύνουν την προσωπική στάση / σχέση. Υποστηρίζουν την απομαζικοποίηση και την υπαρξιακή αυτονομία. Πρέπει οι ίδιοι οι πολίτες να πάρουν τα προβλήματα στα χέρια τους και να διαμορφώσουν τη ζωή τους, τις ανάγκες τους, την κατανάλωση, τα προϊόντα τους σύμφωνα με κριτήρια που προσδιορίζουν οι ίδιοι. Η τοπική παραγωγή απευθύνεται σε τοπικές προτιμήσεις και ανάγκες για το σπίτι, τη γειτονιά, τις ομάδες, τους συνεταιρισμούς.

Ενδιαφέρουσες είναι οι πρωτοβουλίες στη μίνι-πληροφορική. Όπου υπάρχει μεγάλο φάσμα έξυπνων και πολυδύναμων μηχανών που καταργούν σύνορα. Να θεωρήσουμε τους πολίτες ως “παραγαλωτές” (παραγωγοί + καταναλωτές), σύμφωνα με τον προσφυή χαρακτηρισμό του Toffler.

Οι παραγαλωτές παράγουν ποσοστό των καταναλώσεων τους και είναι οι βασικοί κριτές των αναγκών τους και του τρόπου που θα τις αντιμετωπίσουν. Οι τάσεις της οικονομίας μετατοπίζονται ώστε το μέτρο του πλούτου δεν θα είναι ούτε το χρήμα, ούτε ο εργάσιμος χρόνος, που θα έχει γίνει ο ίδιος παραγωγικός και δημιουργικός. Οι νέες τεχνολογίες, αναλόγως του πως θα χρησιμοποιηθούν, υποστηρίζουν την προσωπική στάση, την απομαζικοποίηση και την αυτονομία. Αυτό βεβαίως προϋποθέτει ότι οι ίδιοι οι πολίτες “παίρνουν” τα προβλήματα στα “χέρια” τους προκειμένου να διαμορφώσουν τη ζωή, τις ανάγκες, τα προϊόντα, την κατανάλωση, σύμφωνα με τα κριτήρια που θα καθορίζουν οι ίδιοι.

Με τη νέα τεχνολογία οργανώνεται η τοπική παραγωγή, η οποία απευθύνεται σε τοπικές προτιμήσεις και ανάγκες (σπίτι, γειτονιά, ομάδα, συνεταιρισμός, κ.λ.π.).

Ο σύγχρονος άνθρωπος αν θέλει να διαφοροποιηθεί από την καταναλωτική μάζα, πρέπει να λειτουργήσει ως παραγαλωτής, να παράγει δηλαδή ποσοστό της καταναλώσεως του και να παραμένει κυρίαρχος κριτής των αναγκών του και του τρόπου που θα τις αντιμετωπίσει.

Ένας άλλος τομέας ο οποίος πρέπει να συζητηθεί στο ίδιο πνεύμα είναι η ανεργία. Η ανεργία είναι άλυτο πρόβλημα στο υπάρχον σύστημα. Έχει νόημα μόνον στην οικονομία όπου έχει εξαλειφθεί κάθε αυτοπαραγωγή σε όφελος της μισθωτής εργασίας και της επιχειρηματικής παραγωγής

Η προσωπική και συλλογική απελευθέρωση είναι η πιο ριζοσπαστική κριτική του συστήματος και των κατεστημένων δυνάμεων.

Η δημιουργία νέων πολιτικών δομών δεν θα είναι αποτέλεσμα ούτε πολιτικών αγώνων (που βρίσκονται στο θεσμικό προσκήνιο), ούτε μιας μεγάλης νύκτας, αλλά θα είναι το αποτέλεσμα χιλίων καινοτομιών και χιλίων αντιπαραθέσεων που θα παρεμβαίνουν σε πολλαπλά επίπεδα και σε πολλαπλούς χώρους.

Άλλωστε εμείς οι ίδιοι είμαστε οι πρωταγωνιστές της αλλαγής. Εμείς οι ίδιοι πρέπει να προχωρήσουμε σε στρατηγικά εντοπισμένες ενέργειες πάνω στους υπάρχοντες πολιτικούς μηχανισμούς για να επιταχύνουμε τους μηχανισμούς που επιβάλλονται. Όπως έγινε με τη γενιά των παλαιών επαναστατών, η μοίρα μας είναι το χρέος μας να δημιουργήσουμε τη

μοίρα μας.

Μαγική λύση δεν υπάρχει. Μαθαίνουμε δοκιμάζοντας, με γνώση και ενόραση, απλώς απαντάμε στο ερώτημα, “θέλουμε το μέλλον μας σοφότερο ή παράλογο” ;

ΘΕΣΕΙΣ

Δραστηριοποιούμενοι στην τοπική κοινωνία έχουμε χρέος να συντονίσουμε τις κοινές και επάλληλες δράσεις μας, ώστε να μεγιστοποιήσουμε το αποτέλεσμα και να καταφέρουμε να διαμορφώσουμε την αναγκαία, κρίσιμη μάζα στην κοινωνία, ώστε να καταστούν δυνατές οι παρεμβάσεις και αλλαγές.

Οφείλουμε ν’ αντισταθούμε στην ιδιωτικοποίηση του δημόσιου χώρου, να υποστηρίξουμε την συμμετοχή των πολιτών, να επαναποκαταστήσουμε την αξία της αρχιτεκτονικής και του σχεδιασμού.

Θέση μας είναι να παρέμβουμε ώστε ο πολιτισμός να επιστρέψει στην πόλη, γιατί πολιτισμός είναι ο τρόπος που ζουν οι άνθρωποι της πόλεως, οι πολίτες.

Θέση μας είναι προβάλλουμε την ανάγκη της οντολογικής μεταμορφώσεως του ανθρώπου ώστε ο ίδιος να συντελεί στην εξέλιξη της κοινωνίας του.

Θέση μας είναι η ανάδειξη του ΠΡΟΣΩΠΟΥ ως ανθρωπολογικού τύπου όπου πραγματώνεται η αλληλεγγύη, η αυτονομία, η προσφορά, η ελευθερία, η δικαιοσύνη.

Θέση μας είναι ότι μια δημοκρατική κοινωνία λαμβάνει αποφάσεις και ότι αυτές οι αποφάσεις αντανακλούν τι θεωρεί ο λαός ως πραγματικές αξίες.

Θέση μας είναι ότι κάθε κοινωνία, επομένως και η δική μας πρέπει να ζήσει αντιμετωπίζοντας τις συνέπειες του διλήμματος: να είναι σοφή ή παράλογη!

Είναι ουσιαστικό το δικαίωμα του πολίτη να αντιστέκεται, να μην υπακούει και στην ανάγκη να υπερβαίνει την υπάρχουσα κάθε φορά εξουσία, μέχρι να διαμορφωθεί μια νέα αντίληψη. Έτσι προσδιορίζεται η διαφορά μεταξύ υπάρξεως και όντος.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Να μελετήσουμε και να υποβάλλουμε προτάσεις για θέματα κοινωνικού σχεδιασμού, κοινωνικών παρεμβάσεων, οργανώσεως και λειτουργίας του αστικού χώρου, κοινωνικού εξοπλισμού, ανακτήσεως και αναδείξεως του πολιτισμού (ιστορία, παράδοση, ανάδειξη του “τρόπου του βίου”).

Να καταφέρουμε να αποδεσμευθούμε από τις ανάγκες της φύσεώς μας. Να υπάρξει σκοπός που να υπερβαίνει την κατανάλωση και την κυριαρχία, δια της αναδείξεως του ΠΡΟΣΩΠΟΥ (δηλαδή του μετα-ατομικιστικού και μετα-κολλεκτιβιστικού, μη αυτοποιημένου τύπου ανθρώπου, που είναι άλλωστε και αίτημα της νεωτερικής κρίσεως).

Η αντίληψη της αρμονίας της φύσεως και της αρχιτεκτονικής προέρχεται όταν η έννοια του μέτρου και του ορίου είναι κυρίαρχη. Η τέχνη να βλέπεις τον ορίζοντα, το αίτημα της φύσεως

να γίνεται ανθρώπινο, η φυσική θέση να γίνεται τόπος συναντήσεως, σκηνή θεάτρου. Μια στρατηγική τοπικής αναπτύξεως ως στρατηγική για μία άλλου τόπου παγκοσμιοποίηση, α που ονομάζεται ΠΑΝΤΟΠΟΣ, βλέπει την αναβάθμιση της κληρονομιάς ενός τόπου ως θεμελιώδη προϋπόθεση για τη διαρκή παραγωγή πλούτου. Βλέπει στην παραγωγή εδάφους τόπου υψηλής ποιότητας όχι μόνο φυσικής αλλά αρχιτεκτονικής, αισθητικής, κοινωνικής βιωσιμότητας. Η παραγωγή εδάφους, χώρου, τόπου, τοπίου, η αποκατάσταση του ιστορικού περιβάλλοντος ως σύνολο, η αρμονία του συνόλου, είναι ένα μέσο του αγώνα κατά της πτώσεως των αξιών, την υποβάθμιση, την ασχήμια, την νέα φτώχεια.

Για να αντιμετωπίσουμε τον άκρατο εκσυγχρονισμό, που δαιμονοποιεί την παράδοση, επιδιώκει την εξάλειψή της και απαιτεί την απόλυτη νεωτερική ευθυγράμμιση, τον φονταμενταλισμό, ο οποίος δαιμονοποιεί ό,τι-δήποτε το νεωτερικό και προσπαθεί, στηριζόμενος στα παραδοσιακά υπολείμματα, να φτιάξει το καβούκι-καταφύγιο μέσα στο οποίο θα χωθούμε - για να γλυτώσουμε και “να σώσουμε την ταυτότητά μας” και “να σώσουμε την ταυτότητά μας”, και για να προτάξουμε την τρίτη λύση, που ως καινούργια δεν έχει ακόμα όνομα, εντάσσει σε μια μετανεωτερική στρατηγική, τόσο τον εκσυγχρονισμό όσο και την παράδοση: Μετέχοντας εκεί που κυρίως “πονάει” ο σύγχρονος κόσμος, δηλαδή στην έλλειψη σκοπού, στη διαμόρφωση του ζητούμενου μετα-ατομικού, μετα-ομαδικού και μετα-μηχανικού ανθρώπου (πρόσωπο), ο σύγχρονος Έλληνας μπορεί να περάσει “κατ’ ευθείαν” στη μετα-νεωτερικότητα. Χωρίς να υποστεί υποχρεωτικά το πουργατόριο της “συστημικής” αλλοτριώσεως-κρίσεως που συνοδεύει το τέλος της νεωτερικότητας. Μπορεί να κερδίσει έτσι, παρεπιμπτόντως και τα πλεονεκτήματα του πρωτοπόρου, ένα από τα οποία είναι η εθνική του επιβίωση.

Όλα αυτά αποτυπωμένα σε Καταστατικό χάρτη του Εδάφους και του Τόπου. Να επαναφέρουμε την κεντρικότητα του τόπου, του χώρου, του εδάφους και να επαναφέρουμε τον άνθρωπο κάτοικο, αντί του καταναλωτή, μέσα στο πλαίσιο της Πόλεως και Τόπου Παιδείας.

Αυτά όλα είναι αναγκαίες συμβάσεις για την ψυχοσωματική φύση του ανθρώπου, για την ευζωία του, την υγεία του (ψυχική και σωματική), για τις ιεραρχήσεις στη ζωή του, για την ποιότητα της ζωής του.

*Επιστημονικός Διευθυντής Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Αστικής Εταιρείας “Ιπποκράτης”, Κως, 2010

- [Prev](#)
- [Next](#)